

Іграшки для найменших

Які іграшки справді необхідні малятам та як їх вибирати

У період раннього віку провідним типом діяльності, тобто діяльності, яка забезпечує становлення психіки малюка та його особистості у певний віковий період і спрямовує відповідним чином активність дитини, є **предметна**. Над малюком володарює предмет – бажання діяти з предметом і діяти як дорослий затьмарює все інше в житті дитини другого року життя. Та на кінець третього року життя вже малюк має стати володарем предметів. **І допомогти дитині здобути владу над предметом і упевненість у своїх силах має дорослий, який і створює іграшковий простір малюка, і надає зразок дій з певним предметом, зразок його застосування.**

Отже, яким іграм та іграшкам варто надати перевагу, купуючи їх для дітей раннього віку?

Найперше це іграшки, які викликають певні специфічні дії з ними і потребують розуміння певні специфічні дії з ними і потребують розуміння їх зовнішніх ознак.

Отже, це...

Пірамідки. Для дітей від 1-го до 2-х років можна обрати, ту яка має кільця однакового діаметра, і ту, що має загальну конусну форму, бо на цьому етапі малюк вчиться нанизувати кільця на стрижень і взаємна відповідність їх величині не так для нього важлива. А от для дитини від 2-х років варто обирати пірамідку, кільця якої поступово зменшуються до верхівки і скласти правильно пірамідку можна лише за умови врахування величини кілець. Тут батьки мають навчити малюка порівнювати кільця за величиною і обирати з-поміж інших найбільше. Зауважимо, що перша пірамідка має бути з трьома чи п'ятьма кільцями, далі їх кількість може значно збільшуватись, а у старшому дошкільному віці діти можуть складати пірамідку за зразком-схемою.

Варіантом пірамідки є, так би мовити, «мисочки». Відмінність цієї іграшки полягає в тому, що вона не містить стрижня, а мисочки або ж вкладають, або ж наставляють одну на одну, також як і кільця пірамідки, порівнюючи за величиною.

Мотрійка. Ця іграшка є **автодидактичною**, тобто вона сама може навчити малюка як їх скласти: адже кожна половинка поєднується лише з однією і лише такою самою за величиною. Мотрійку інакше просто не можна скласти. Проте це зовсім не означає, що участь дорослого тут не потрібна, просто ця іграшка більшою мірою забезпечує самостійність дитини у здобутті та розширенні пізнавального, дієвого і чуттєвого досвіду. Починати ознайомлення з нею варто з 3-місної мотрійки, а пізніше запропонувати і 5-місну, і 9-місну.

Кубики-вкладиші. Наразі виробники пропонують великий асортимент таких іграшок: від найпростіших з чотирма прорізами і відповідними вкладками, до шести- чи восьмигранників, які мають по кілька фігурних отворів на боку. Зазвичай є збірно-розбірними.

Малюк має вкласти всі фігурки (здебільшого не лише геометричні, а й силуетні) в середину «куба», а для цього має знайти той отвір, який відповідає їй за формою. Отже, дорослий має ознайомити з різними фігурами: обвести їх контур пальчиком, а може, й олівцем на папері тощо, роздивитися його уважно, знайти характерні риси, порівняти з якимось реальними об'єктами, наприклад, круг – це сонечко, м'ячик, коліщатко, гудзик або що, а трикутник – дах будинку, ковпачок клоуна... далі навчити порівнювати фігури з отворами і знаходити однакові за формою.

Найважчим моментом при складанні кубиків-вкладишів є те, як дитина використовує простір, щоб розташувати той чи інший предмет. Зрозуміло, що найлегше вкладати фігури, які мають коло в своїй основі: чи то куля, чи то циліндр. Маленька дитяча рука доволі легко впорається з такими фігурами. А от з трикутними чи квадратними та навіть з овальними виникають проблеми, бо тут треба не лише знайти необхідну фігуру, а ще й правильно розташувати її, щоб вона вільно пройшла через отвір і потрапила в середину куба, тобто розуміти і вміти повертати руку з фігурою відповідно до отвору. А цього теж має навчити дорослий.

Зокрема, зазначимо, що для **маленьких дітей батькам варто обирати серед розмаїття кубів-вкладишів той, в отвори якого фігурки легко входять, провалюються**, і обійти увагою той, де фігурки лише встановлюються в наскрізні отвори (отвори мають своєрідний кант і зазвичай такі куби є монолітними і не розбираються). Оскільки у другому випадку малюк не зможе побачити результату своїх дій, а також продемонструвати його дорослому.

Кубики. За допомогою кубиків малюк вчиться діяти за зразком, будувати так як це робить дорослий. Тому завдання дорослого полягає в тому, щоб детально показати і розказати, як саме він буде.

Безумовно, що кількість кубиків, якими спочатку оперує дитина, не має перевищувати 5-6 шт. але якщо тато разом з малям збудує високу вежу, у якій буде значно більше деталей – це просто чудово, адже, з погляду малюка, найголовніше в такій ситуації діяти разом з татусем. До того ж тато покаже, як побудувати вежу не лише високою, а й стійкою та міцною.

А ще кубики дають змогу, урізноманітнити дитячу гру, збудувати те, чого не вистачає, наприклад, меблів для ляльки, доріжки для машини, будинок для песика або що. **Зазвичай саме кубики стають першими іграшками-замінниками.**

Шнурівки. Ці іграшки спрямовані на розвиток дрібної моторики рук дитини. Всі попередні ігри так само задають цей напрям розвитку, але у шнурівках це завдання виходить на перший план.

Розмаїття представлених на ринку шнурівок додатково виконує різноманітні завдання: розрізнення кольорів (на дерево кріпляться яблучка однакового з ним кольору тощо); складання предмета з двох частин; розрізнення предметів за величиною (на сюжетну картинку треба прикріпити сніговика, який складається з трьох кругів різної величини) тощо.

Лото. Усілякі види лото та розмаїта тематика дає розширити дитячі уявлення про навколишній світ, обираючи їх для найменших, перевагу варто надати таким варіантам:

- **Парні картинки.** Тут потрібно знайти пару до зображеного предмета. Добре, якщо набір картинок передбачає певні ускладнення (найкраще, якщо є два комплекти). Наприклад, спочатку малюк добирає до курчати ще одне, а пізніше курча із саме таким синім бантиком абощо.

- **Розрізні картинки (або кубики).** Така гра містить кілька десятків предметних картинок різної тематики, що розрізані на кілька частин. Починати слід із картинок, які поділені симетрично на дві частини, потім – на чотири прямим хрестом, далі на чотири частини – діагональним. Варіантів проведення такої гри є безліч: спочатку скласти по одній картинці за зразком, далі можна обирати необхідну половинку серед кількох інших (з 2-4); далі запропонувати скласти одразу кілька картинок (не більше 5); потім можна запропонувати малюку спочатку назвати предмет, картинку, з якої він хоче зібрати, і тоді вже відшукати всі частинки (тобто у такого варіанта немає наочного зразка); а можна пограти у «відгадайку»: малюк має впізнати і назвати за однією частинкою, яку ви йому демонструєте (не забудьте помінятися ролями) абощо.

Різноманітні лото, які близькі за тематикою дитині раннього віку, наприклад: «**Вдягни ляльку**» - закріплює знання дитини про одяг: його назву, послідовність вдягання, відповідність сезонам чи погоднім умовам тощо; «**Де чие дитинча**» - ознайомлює малюків із різними тваринами, закріплює їхні назви, як дорослих тварин, так і дитинчат, їхній зовнішній вигляд, характерні ознаки; «**Хто чим харчується**» - пропонує малюкові знайти відповідний корм для певної тварини тощо.

Цікаві для дитини й такі предмети, що мають розвивальний ефект, **неоформлений або покидьковий матеріал**: катушки, сірникові коробки, клаптики різноманітної тканини, стрічки тощо, а також **природний матеріал** – каштани, шишки, жолуді тощо. Такі предмети розширюють іграшковий простір малюка, розсувають межі дитячої фантазії і творчості.

Та найголовнішою вимогою, яка робить будь-яку іграшку найефективнішою щодо розвитку (з погляду дорослого) та найпривабливішою і найцікавішою (з погляду дитини) – участь дорослого у грі, **РАЗОМ** із татом і мамою.

Якщо повернутися до ситуації іграшки як подарунка, то почасти найціннішим предметом, з погляду малюка, є **КОРОБКА**, у яку упаковано подарунок. Оскільки цінність іграшки може бути незрозумілою маленькій дитині з її погляду, мовляв, щоб не розбив чи зіпсував. Коробка ж залишається дитині і насправді є для неї найбільшою цінністю: туди можна покласти будь-що, зробити з неї ліжечко для ляльки або загін для віслиюка абощо, а якщо вона велика, то й самому в неї залізти!

Насамкінець наголосимо, що **не кількість іграшок, і не їх розмаїття чи то їх спрямованість не визначають розвитку малюка, значущим моментом тут є участь дорослого.**

Як бачимо, представлені іграшки саме забезпечують діяльні сні інтереси розвитку дитини у період раннього віку (діяти як дорослий) та орієнтують малюка у зовнішніх ознаках предметів: величина, колір, форма, тобто сприяють розвитку дитячого сприймання.

Сучасна іграшкова індустрія – і вітчизняна, і закордоння – пропонує велику кількість варіантів згадуваних тут іграшок, наприклад, пірамідки-фігурки, іграшки, створені за принципом мотрійки (яйця чи кульки), та надзвичайна кількість іграшок-вкладок. Отже, батьки можуть обирати серед сучасного іграшкового розмаїття, задовольняючи і потреби дитини, і свої уподобання.

Окрім представлених іграшок, іграшковий куточок і хлопчика, і дівчинки має складатися з ляльок, а також меблів та одягу для них, іграшок звіряток, машинок, м'ячів тощо. Бажано, щоб іграшковий простір малюка давав йому змогу ознайомитися з різними матеріалами, які мають різну фактуру, наприклад, ведмедик може бути виготовлений не лише із хутра, а й з резини, пластику, а також і з дерева. Усе це сприятиме розвитку гаптичного сприймання малюка, тобто такого виду сприймання, яке об'єднує додаткові і рухові характеристики: м'який, твердий, шорсткий, гладкий, пухкий тощо, а також температурний аспект певного матеріалу (дерево завжди тепле, резина чи пластик – холодні).

Для забезпечення справді оптимального розвитку дитини, для розкриття її потенціальних можливостей потрібна єдність розвивального середовища і змістовного спілкування дорослих із дітьми з приводу цього середовища. Оскільки матеріальне оточення розкриває свої можливості дитині завдяки спілкуванню з дорослим у цьому середовищі. Без участі дорослого навіть найкращі іграшки не стимулюють активності, не розвивають свідомості, у кращому разі вони викликають примітивні, одноманітні дії. Постаючи посередником між дитиною і оточуючим середовищем, дорослий має пам'ятати: він не пасивний спостерігач, а активний партнер, який організовує предметне середовище таким чином, щоб воно сприяло психічному розвитку дитини.